

แบบจำลองมหภาคสำหรับตลาดแรงงานในประเทศไทย

นางสาวเบ็ญจมาศ เล็กอุทัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์

พ.ศ. 2530

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-568-508-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014107

I11060489

A Macro Model for Labor Market in Thailand

Miss Benjamas Lekuthai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics

Department of Economics
Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-568-508-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แบบจำลองมหาคสำหรับตลาดแรงงานในประเทศไทย

โดย

นางสาวเบญจมาศ เล็กอุทัย

ภาควิชา

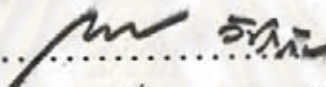
เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

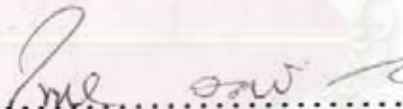
อาจารย์กิตติ ลิ้มสกุล

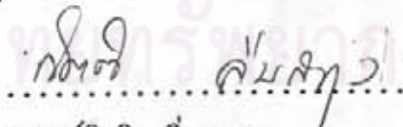

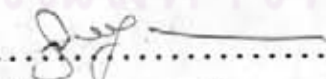
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยบัณฑิตเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์กิตติ ลิ้มสกุล)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ปีตยานนท์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ จุฑา มณีใสไพบูลย์)

เขียนมาคำ เล็กอุทัย : แบบจำลองมหภาคสำหรับตลาดแรงงานในประเทศไทย
 (A MACRO MODEL FOR LABOR MARKET IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา :
 อาจารย์กิตติ ส้มลมูล, 179 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงแนวโน้มของการจ้างงาน ก้าวส่งแรงงาน และการว่างงาน ในช่วงแผน 6 ถึงแผน 8 โดยศึกษาจากโครงสร้างแบบจำลองที่มีค่าพารามิเตอร์ และตัวแปรจากภายนอก และแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกลุ่มมติให้ตลาดแรงงานไม่มีการปรับตัว ส่วนหลังแบบจำลองจะเป็นการปรับค่าพารามิเตอร์ โดยไปการทดลองเพื่อหากรณีเฉพาะ (Scenarios) โดยที่ลุ่มมติว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เพื่อพิจารณาขอบเขตและความเป็นไปได้ของภาวะเศรษฐกิจในอนาคต ทั้งนี้จะพิจารณาการปรับค่าพารามิเตอร์ในการจ้างงานหรือก้าวส่งแรงงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงด้านเดียว โดยจะไม่มองพร้อมกัน เนื่องจากโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานไทย ยังไม่มีการศึกษาไว้เด่นชัดว่ามีลักษณะเป็นใด

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงแผน 6 ถึงแผน 8 นี้ การจ้างงานและก้าวส่งแรงงานจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยลุ่มของอัตราเพิ่มการจ้างงานที่ลดลงอาจเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เน้นการใช้แรงงานน้อยลง ข้อจำกัดด้านทรัพยากรรวมถึงภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับก้าวส่งแรงงานที่ลดลงนั้นจะมีผลมาจากอัตราการเพิ่มที่ลดลงของประชากรในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมานี้ แต่ผลการศึกษาก็ยังพบว่า ก้าวส่งแรงงานจะมีมากกว่าการจ้างงานตลอดช่วง 15 ปี ผลที่ได้ คือ เกิดการว่างงานในประเทศขึ้น และหลังจากหากรณีเฉพาะ จะพบว่า การให้การส่งเสริมการจ้างงานในภาคเกษตรจะมีผลช่วยให้เกิดปัญหาการว่างงานในประเทศน้อยลง แต่ทั้งนี้ก็ต้องส่งเสริมควบคู่กันไปกับภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ด้านศักยภาพผลผลิตนั้น พบว่าระดับศักยภาพการผลิต (Potential Output) ที่ก่อให้เกิดการจ้างงานเต็มที่มีนั้น นับว่าสูงมาก โดยเฉพาะในสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า และบริการ ดังนั้นการที่จะให้บรรลุการจ้างงานเต็มที่ รัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการจ้างงานเพิ่มขึ้น ในระดับที่ได้ศักยภาพในการผลิต แทนที่จะมุ่งเน้นการใช้เครื่องจักรกล และสินค้าทุน ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้น

ในการศึกษานี้ ทำให้ทราบถึงลักษณะของแรงงานและแนวโน้มในการแก้ปัญหาแรงงานที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคต

ศูนย์วิจัยทั่วไป
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
 สาขาวิชา
 ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อผู้พิมพ์
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

BENJAMAS LEKUTHAI: A MACRO MODEL FOR LABOR MARKET IN THAILAND.
THESIS ADVISOR: MR.KITTI LIMSKUL, 179 PP.

The purpose of this reserch is to study trend of employment, labor force and unemployment from the 6th to 8th five-years plan from model structure with parameters and exogeneous variables. The study is devided into 2 parts: the first assumes no change in the labor market, and in the second part parameters are adjusted in the model. To consider boundary and possibillity of future economy, several scenarios are used with the assumption of no change in the structure. In this case, the parameters adjustment are considered either with employment or labor force only.

From the reserch we found that from the 6th to 8th five-years plan, the employment and labor force will increase at a decreasing rate. The decreasing employment growth rate may be caused by technological advance that reduces labor utilization, limits of natural resources, and changing national economy. The decreasing growth rate of the labor force is the result of population decreasing growth rate in the last decade. We also found that the number of labor force will be greater that employment throughout the 15 years study period and create unemployment in Thailand. The case study shows that employment promotion in agricultural sector will reduce the unemployment problem in the country, but the promotion needs to be carried out together with the industrial sector. The production potential analysis indicates that potential output level that creates full employment is at a very high level, especially in agricultural, industrial, trade and service sector. To fulfill the full employment goal, the government should rather have a policy to increase employment at the same level of potential output than emphasize machine utilization and capital goods that result in increased unemployment.

In this study we also learn about types of labor force and possible trend to solve their problems in the future.

ภาควิชา วิศวกรรมศาสตร์
สาขาวิชา
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อผู้สมัคร ธีรพงศ์ พิภพทิพย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ธีรพงศ์ พิภพทิพย์

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๕
กิตติกรรมประกาศ.....	๑๑
สารบัญตาราง.....	๑๒
สารบัญภาพ.....	๑๓
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	๑๔
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความทั่วไป	1
1.2 วัตถุประสงค์งานการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.5 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล	4
1.6 งานที่มีผู้ศึกษาและวิจัยไว้	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	12
2. โครงสร้างแรงงานในประเทศไทย	13
2.1 โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงของแรงงานในตลาดแรงงานไทย ช่วงปี พ.ศ.2503-2527	13
2.2 โครงสร้างทั่วไปของแรงงานในประเทศไทย ปี พ.ศ.2527	13
2.2.1 ลักษณะกำลังแรงงาน	13
2.2.2 ลักษณะของผู้มีงานทำ	16
2.2.3 ลักษณะการว่างงานของแรงงาน	28

3. วิธีการศึกษา	33
3.1 บทนำ	33
3.2 โครงสร้างแบบจำลอง	34
3.2.1 แบบจำลองของอุปสงค์แรงงาน	34
3.2.2 แบบจำลองของอุปทานแรงงาน	39
3.2.3 แบบจำลองของตลาดแรงงาน	39
3.3 ข้อมูลสำหรับปีฐานแบบจำลอง	40
3.3.1 กาลังแรงงานในปี 2527	40
3.3.2 การจ้างแรงงานในปี 2527	42
3.3.3 การว่างงานในปี 2527	43
4. ผลการวิจัย	49
4.1 ผลการศึกษาทางด้านการจ้างแรงงาน	49
4.2 ผลการศึกษาทางด้านการว่างงาน	67
4.3 ผลการศึกษาดัชนีการว่างงาน	72
5. การศึกษากรณีเฉพาะ	87
5.1 กรณีที่ 1	87
5.2 กรณีที่ 2	88
5.3 กรณีที่ 3	104
6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	110
6.1 บทสรุป	110
6.2 ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	121
ประวัติผู้เขียน	179

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ อาจารย์ กิตติ ล้มสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้สละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำในด้านวิชาการ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีมาโดยตลอด ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น รวมทั้ง ผศ.ดร.สุมาลี บัณฑิตยานนท์ ที่ได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็นในการวิจัย และได้กรุณาช่วยตรวจวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้อง และสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้รับความกรุณาจาก ผศ.ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์ ประธานกรรมการ และ รศ.จตุร มณีสาโพธิบุลย์ กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องยิ่งขึ้น ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณในความกรุณาทั้งหมดที่ได้รับจากท่านอาจารย์ทั้งสี่มา ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่กองวางแผนส่วนกลาง และกองทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่กองประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูล และหน่วยราชการต่าง ๆ ที่ได้เอื้อนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้คำปรึกษาในด้านข้อมูลและช่วยเหลือให้ความสะดวกในทุก ๆ ด้าน ขอขอบคุณ คุณธเนศ ชันดีการุณ และคุณอวยเวทย์ วิวัฒน์ชาญกิจ ที่ได้ความช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์ และข้อเสนอแนะที่ทําให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งพี่ ๆ และน้อง ๆ งานงานสถิติปัจจัยการผลิตและผลผลิต กองสำรวจเศรษฐกิจ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และงานหน่วยพยากรณ์เศรษฐกิจและสังคม สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ความช่วยเหลือด้วยดี และขอขอบคุณน้อง ๆ ที่ช่วยจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์จนลุล่วง

และที่ลืมไม่ได้สำหรับพี่ ๆ กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกท่าน โดยเฉพาะคุณอาคม เต็มทิทยาไพสิฐ คุณประมวล มหากิจ คุณภักดี ทองส้ม และคุณสมศักดิ์ บำเพ็ญกิจ ที่ได้ช่วยเหลือด้านข้อมูลและหนังสือ รวมทั้งข้อแนะนำที่ติดต่อมา ผู้เขียนขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่เป็นกำลังใจใจที่มี
ความพยายามหมั่นเพียร รวมทั้งขอขอบคุณที่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อนทุกคนที่สนับสนุน
ผู้เขียนมาจนสำเร็จการศึกษา

เบ็ญจมาศ เล็กอุทัย

ธันวาคม 2530

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและอัตราเพิ่มของกำลังแรงงาน ผู้มีงานทำ ผู้ว่างงาน และประชากร	14
2	จำนวนและอัตราร้อยละของกำลังแรงงานในปี 2527	17
3	อัตราร้อยละของกำลังแรงงานรวมที่สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ จำแนกตามเขตพื้นที่	19
4	อัตราร้อยละของกำลังแรงงานรวมที่สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ จำแนกตามภาค	20
5	จำนวนและอัตราร้อยละของผู้มีงานทำ ในปี 2527	22
6	ผู้มีงานทำในเขตพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามอายุ	24
7	อัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ จำแนกตามเขตพื้นที่	25
8	อัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาในชั้นต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ	26
9	อัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาในชั้นต่าง ๆ จำแนกตามภาค	27
10	จำนวนและอัตราร้อยละของผู้ว่างงาน	29
11	อัตราส่วนร้อยละของผู้ว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาในเขตพื้นที่เทศบาลกับนอกเขตเทศบาล	31
12	จำนวนและร้อยละของกำลังแรงงาน จำแนกตามอาชีพและการศึกษา ปี 2527	44
13	จำนวนและร้อยละของผู้เข้าสู่กำลังแรงงานใหม่ จำแนกตามการศึกษา ปี 2527	45
14	จำนวนและร้อยละของการจ้างแรงงาน จำแนกตามสาขาการผลิต ปี 2527	46
15	ค่าพารามิเตอร์ของแรงงาน จำแนกตามสาขาการผลิต ปี 2527	47
16	จำนวนและร้อยละของผู้ว่างงานและอัตราว่างงาน จำแนกตามการศึกษา ปี 2527	48
17	ค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ	62

ตารางที่

หน้า

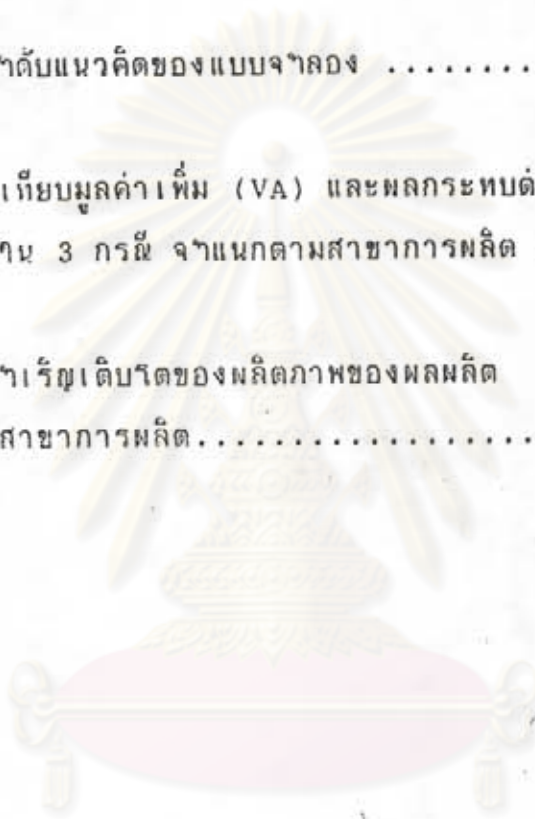
18	อัตราเพิ่มของการจ้างงาน จำแนกตามสาขาการผลิต จากตัวเลขประมาณการ.....	65
19	จำนวนของความต้องการ จำแนกตามสาขาการผลิต จากตัวเลขประมาณการ.....	66
20	อัตราการเข้าสู่กำลังแรงงาน จำแนกตามการศึกษา เขตพื้นที่ และเพศ.....	69
21	อัตราเพิ่มของกำลังแรงงาน การจ้างแรงงาน และอัตราการว่างงาน จากตัวเลขการประมาณการ.....	75
22	อัตราการเพิ่มของกำลังแรงงาน การจ้างงาน และอัตราการว่างงาน จำแนกตามการศึกษานในแต่ละปี จากตัวเลขประมาณการ	76
23	จำนวนของกำลังแรงงาน การจ้างงาน และการว่างงาน จำแนกตามการศึกษานในแต่ละปี จากตัวเลขประมาณการ	78
24	อัตราเพิ่มของกำลังแรงงาน การจ้างงาน และอัตราการว่างงาน จำแนกตามอาชีพ จากตัวเลขประมาณการ	81
25	จำนวนของกำลังแรงงาน การจ้างงาน และการว่างงาน จำแนกตามอาชีพ จากตัวเลขประมาณการ	84
26	อัตราการเจริญเติบโต (GDP Growth Rates) ช่วงแผน 5 - แผน 8 ในกรณีฐาน	90
27	อัตราการเจริญเติบโต (GDP Growth Rates) ช่วงแผน 5 - แผน 8 ในกรณีที่ 1	91
28	อัตราการเจริญเติบโต (GDP Growth Rates) ช่วงแผน 5 - แผน 8 ในกรณีที่ 2	92
29	อัตราการเจริญเติบโตของการจ้างงานตามสาขาการผลิต ปี 2527-2544.....	97
30	ค่าความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อการจ้างงาน ปี 2527-2544	99
31	อัตราการว่างงานในช่วงปี 2527-2544 จำแนกตามกรณีฐาน และกรณีเฉพาะ.....	105
32	ประมาณการศักยภาพของผลผลิต จำแนกตามสาขาการผลิต ปี 2527-2544.....	107

สารบัญภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1.	ภาพแสดงลำดับแนวคิดของแบบจำลอง	33
2.	การเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่ม (VA) และผลกระทบต่อการจ้างงาน (Labor Demand) ๑๖ 3 กรณี จำแนกตามสาขาการผลิต	101
3	อัตราการจ้างเริ่มเติบโตของผลิตภาพของผลผลิต จำแนกตามสาขาการผลิต.....	108

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์และคำย่อ

การศึกษา

<P	=	ต่ำกว่าประถมศึกษา
P	=	ประถมศึกษา
LM	=	มัธยมต้น
UM	=	มัธยมปลาย
UNIV	=	มหาวิทยาลัย
VOC	=	อาชีวศึกษา
TT	=	ฝึกหัดครู ; K, EDU = การศึกษา

สาขาการผลิต

Primary	=	สาขาการเกษตร
L ₁	=	สาขาอุตสาหกรรมเบา
Heavy	=	สาขาอุตสาหกรรมหนัก
Elec	=	สาขาไฟฟ้า และน้ำประปา
Cons	=	สาขาการก่อสร้าง
Trade	=	สาขาการค้า
Transport	=	สาขาการขนส่งและคมนาคม
Bank	=	สาขาเกี่ยวกับสถาบันการเงิน
Public	=	สาขาราชการแผ่นดิน
Business	=	สาขาราชการทางธุรกิจ
i, sec	=	สาขาการผลิต

LS	=	อุปทานแรงงาน
LD	=	อุปสงค์แรงงาน
UM	=	การว่างงาน
UM/LS	=	อัตราการว่างงาน
A327	=	อุปสงค์แรงงานต่อมูลค่าเพิ่ม

A33	=	ส่วนเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
ALPHA33	=	สัดส่วนของผลตอบแทนแรงงานในมูลค่าเพิ่ม
W327	=	ค่าจ้าง
MP	=	ผลิตภาพหน่วยสุดท้าย
VA	=	มูลค่าเพิ่ม
Productivity L	=	ผลิตภาพเฉลี่ย
PERIOD	=	ปี
Growth rate%	=	อัตราการจำเริญเติบโต
LFPR327	=	อัตราการเข้าสู่กำลังแรงงาน

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย